
PWYLLGOR SAFONAU, 7.04.14

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Eryl Jones-Williams a Michael Sol Owen.

Aelodau Annibynnol:- Mr Gwilym Ellis Evans (Cadeirydd), Ms Linda Byrne, Miss Margaret E.Jones a Mr Sam W.Soyza.

Aelod Pwyllgor Cymunedol:- Mr David Clay.

Hefyd yn Bresennol: Dilys Phillips (Swyddog Monitro), Sion Huws (Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Eraill a wahoddwyd i'r cyfarfod: Y Cynghorydd Lesley Day (Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd) a'r Cynghorydd Selwyn Griffiths (aelod o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorydd Charles Jones; Dr Einir Young (Aelod Annibynnol) a'r Cynghorydd Ann Lloyd Jones (Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd).

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 27 Ionawr, 2014 fel rhai cywir.

3. CADEIRYDD AC IS-GADEIRYDD Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Gan nad oedd yn bosib' i Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, y Cynghorydd Ann Lloyd Jones, fod yn bresennol, 'roedd y Cynghorydd Selwyn Griffiths wedi'i enwebu i ddod i'r cyfarfod gyda'r Cadeirydd, y Cynghorydd Lesley Day.

Croesawyd y Cynghorwyr Lesley Day a Selwyn Griffiths i'r cyfarfod.

Cynhaliwyd trosolwg o swyddogaethau'r ddau bwyllgor gan ystyried sut y gallent gynorthwyo'r naill a'r llall, materion penodol yn ymwneud â safonau a godir yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a'r gefnogaeth a'r hyfforddiant sydd ar gael i gynghorwyr.

Eglurodd y cadeiryddion rôl a swyddogaethau'r ddau bwyllgor.

Ceisiwyd barn cynrychiolwyr y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar gyfres o gwestiynau, megis beth all y Pwyllgor Safonau ei wneud i hyrwyddo safonau uwch a beth yw'r prif faterion ymddygiad y dylai'r Pwyllgor Safonau eu trafod?

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd yr awgrymiadau a ganlyn:-

- (1) Bod adroddiad ar we-ddarledu yn cael ei gyflwyno i Bwyllgor Safonau Mehefin / Medi er mwyn monitro'r effaith ar ymddygiad aelodau. Dylai'r aelodau gael cyfle hefyd i arsylwi ar bwyllgor unwaith y bydd y system wedi mynd yn fyw.
- (2) Bod y Swyddog Monitro anfon llythyr at yr Ombwdsmon newydd ar yr adeg briodol yn ei longyfarch ar ei swydd ac yn tynnu sylw at bryder yr aelodau ynglŷn â'r amser mae'n gymryd i ymchwilio i gwynion. Dylid hefyd godi'r mater hwn ymhellach yn y Fforwm Cadeiryddion.
- (3) Bod cynrychiolwyr y ddau bwyllgor o'r farn y dylid annog aelodau sy'n dymuno cwyno yn erbyn aelod arall i ddefnyddio Safon Gwynedd, yn hytrach na chyflwyno cŵyn i'r Ombwdsmon.
- (4) Bod yr aelodau angen rhagor o hyfforddiant ar y Protocol Rhoddion a Lletygarwch, Datgan Buddiant, y Protocol Cyfryngau Cymdeithasol a'r Cod Ymddygiad.
- (5) Bod angen gwneud mwy i hyrwyddo gweithgarwch y Pwyllgor Safonau, megis drwy gynnwys crynodeb o adroddiad blynyddol y pwyllgor yn Newyddion Gwynedd.
- (6) Y dylid rhoi monitro presenoldeb aelodau mewn pwyllgorau / hyfforddiant ar raglen waith y Pwyllgor Safonau a bod y ddau bwyllgor yn gweithio ar y cyd ar hyn.
- (7) Dylid cynnal cyfarfod tebyg eto ymhen blwyddyn.

Diolchwyd i gynrychiolwyr y Pwyllgor Gwasanaethau Democraidaidd am eu cyfraniad gwerthfawr i'r drafodaeth.

4. ADOLYGIAD O'R DREFN AR GYFER CEISIADAU AM ODDEFEBAU

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gofyn i'r pwyllgor ystyried:-

- (a) a ddylid caniatáu i ymgeiswyr am oddefebau fod yn bresennol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno eu ceisiadau;
- (b) ffurflen gais ddiwygiedig am oddefeb;
- (c) unrhyw newidiadau eraill y dylid eu gwneud i'r drefn;
- (ch) a yw'r canllaw ar gyfer ceisiadau sy'n ymwneud â threfniadaeth ysgolion yn parhau'n addas.

Gan gyfeirio at y cwestiwn o ganiatáu i ymgeiswyr am oddefebau ymddangos gerbron y pwyllgor i gyflwyno ceisiadau yn bersonol, nodwyd:-

- (1) y gallai hynny achosi oediad pe na bai dyddiad y Pwyllgor Safonau yn gyfleus i'r ymgeisydd.
- (2) bod y ffurflen gais ddiwygiedig yn fanwl ac yn rhoi cyfle i'r aelodau gyflwyno eu hachos yn llawn.

Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhaodd y Swyddog Monitro na osodwyd cynsail y naill ffordd na'r llall yn flaenorol.

Awgrymodd y Cadeirydd ychwanegu 'ewythr / modryb' at y canllaw yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion, ond 'roedd eraill o'r farn bod hyn yn mynd yn rhy eang ac y byddai'n anodd ei ddiffinio. Cytunwyd y byddai'n briodol ychwanegu 'partner' at y canllaw.

PENDERFYNWYD

- (a) Ymlynu at y drefn bresennol o beidio caniatáu i ymgeiswyr am oddefebau fod yn bresennol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno eu ceisiadau.
- (b) Derbyn y ffurflen gais ddiwygiedig am oddefeb, gyda'r newidiadau / cywiriadau a ganlyn:-
  - Cryfhau'r datganiad ar y cychwyn i ddweud na chaiff y ffurflen ystyriaeth os nad yw wedi ei llenwi'n iawn.

- Cywiro'r fersiwn Saesneg o'r ail gwestiwn yn rhan 2 o'r ffurflen i ddarllen "How does your interest in the item arise?"
- Bod yr ail gwestiwn yn rhan 3 o'r ffurflen yn cael ei rannu'n ddau fel a ganlyn:-
 "(a) Ydych chi'n gofyn am ollyngiad ar gyfer cyfarfod penodol? (os felly nodwch pa un), neu:
 (b) Ydych chi'n gofyn am ollyngiad cyffredinol i gymryd rhan pryd bynnag fydd y mater yn codi?"
- Rhoi gair yn lle'r gair 'disability' yn y fersiwn Saesneg o ran 2(i) o'r nodiadau ar ddiwedd y ffurflen.

(c) Diwygio'r canllaw ar gyfer ceisiadau sy'n ymwneud â threfniadaeth ysgolion i ddarllen:-

"Y byddai tad/mam, taid/nain, wŷyr/wyres, gŵr neu wraig, partner, brawd neu chwaer yn creu cysylltiad rhy agos i ganiatáu gollyngiad o safbwynt ysgolion penodol oherwydd y byddai'n anodd i'r cyhoedd gael hyder yn y modd y gwneid y penderfyniadau."

5. HUNAN ASESIAID

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gofyn i'r pwyllgor ystyried drafft o ddogfen hunan asesu a chynnal hunan asesiad o'i waith a'i effeithiolrwydd yn erbyn y gofynion statudol a chyfansoddiadol.

Gofynnwyd i'r aelodau ystyried y swyddogaethau a restrwyd yng ngholofn gyntaf y ddogfen a nodi pa asesiad a gredai oedd yn berthnasol iddynt gan ddefnyddio'r categorïau canlynol:-

Categori 1 – Tystiolaeth bod y pwyllgor yn cyflawni'r gofynion yn llawn.

Categori 2 – Tystiolaeth bod y pwyllgor yn cwrdd â'r gofynion sylfaenol, ond bod modd gwneud rhagor i gwrdd yn llawn.

Categori 3 – Dim tystiolaeth bod y pwyllgor yn cyflawni'r gofynion.

Gwahoddwyd y pwyllgor hefyd i ychwanegu at y colofnau 'Tystiolaeth' a 'Chamau Pellach'.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r canlynol fel hunan asesiad y pwyllgor o'i waith (ychwanegiadau i'r ddogfen mewn llythrennau italig ac wedi'u tanlinellu):-

<u>SWYDDOGAETH</u>	<u>ASESIAD</u> (1/2/3)	<u>TYSTIOLAETH</u>	<u>CAMAU PELLACH</u>
Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau	<u>2</u>	Cyhoeddir adroddiad blynyddol yn manylu ar waith y Pwyllgor Safonau	1. Aelodau'r pwyllgor i fynychu pwyllgorau'r Cyngor fel sylwebyddion ar raglen dreigl reolaidd <u>a bod y Swyddog Monitro yn penderfynu pa bwyllgorau fyddai'n fuddiol i'r aelodau eu mynychu ac yn llunio rota ar eu cyfer.</u>
		Cyhoeddir rhaglen waith flynyddol i'r Pwyllgor	
		Cynhaliwyd cyfarfod gydag arweinyddion y grwpiau gwleidyddol	2. Cynnal cyfarfodydd achlysurol gyda budd-

		<p>Mae'r Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn mynychu Fforwm Safonau Gogledd Cymru i rannu profiadau hefo pwyllgorau safonau eraill</p> <p>Rhai o'r aelodau cyfetholedig wedi mynychu pwyllgorau / cyfarfodydd o'r Cyngor Llawn fel sylwebyddion</p>	ddeiliaid sydd â diddordeb mewn safonau ymddygiad e.e. Cadeiryddion pwyllgorau perthnasol, prif swyddogion y Cyngor
Cynorthwyo'r aelodau i gadw at y Côd Ymddygiad	<u>1-2</u>	<p>Mabwysiadwyd trefn ddatrys leol ar gyfer cwynion nad ydynt yn destun ymchwiliad Ombwdsmon</p> <p>Mabwysiadwyd Protocol Cyfryngau Cymdeithasol</p> <p>Adolygwyd y Protocol Cyswllt Aelod/Swyddog</p>	Ystyried llunio canllawiau syml i aelodau ar sut i ymdrin hefo cyswllt hefo'r Cyngor yn eu rôl fel unigolion preifat (e.e. ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio/perchennog cwmni sy'n cytundebu hefo'r Cyngor)
Cynghori'r Cyngor ynglŷn â mabwysiadu neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad	<u>1</u>	<p>Rhodddwyd cyngor ar fabwysiadu'r Cod Ymddygiad yn 2008</p> <p>Gwnaed sylwadau i'r Gweinidog perthnasol ar adolygiad o'r Côt Ymddygiad</p>	
Monitro gweithrediad y Côt Ymddygiad	<u>2</u>	<p>Derbynnir adroddiadau rheolaidd ar honiadau yn erbyn aelodau</p> <p>Derbynnir adroddiadau blynyddol yr Ombwdsmon a Phanel Dyfarnu Cymru</p> <p>Derbynnir adroddiadau blynyddol am y gofrestr buddiannau a'r datganiadau a wneir</p>	Edrych ar Lyfr Achosion yr Ombwdsmon i weld a oes gwersi i'w dysgu o gynghorau eraill

		Derbynnir adroddiadau blynyddol am y gofrestr buddiannau a lletygarwch	
Cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi aelodau ar faterion yn ymwneud a'r Côt Ymddygiad	<u>1</u>	Derbynnir adroddiadau blynyddol ar yr hyfforddiant a drefnwyd yn ystod y flwyddyn	1. Edrych ar ffyrdd o asesu ansawdd ac effaith yr hyfforddiant trwy ddadansoddi ffurflenni adborth
		Cynhaliwyd hyfforddiant i aelodau'r cyngor sir ym Mai 2012 a Gorffennaf 2013	2. Parhau i gynnig sesiynau diweddarau i aelodau yn flynyddol
		Mynychodd 5 aelod o'r Pwyllgor y Gynhadledd Safonau a gynhaliwyd yn Ebrill 2013	3. Parhau i gynnig sesiynau hyfforddi yn achlysurol i aelodau'r Pwyllgor ar gychwyn eu cyfarfodydd, yn unol â rhaglen hyfforddi
		Cyflwynir sesiynau hyfforddi achlysurol i aelodau'r Pwyllgor cyn y cyfarfod ffurfiol (roedd y ddiweddaraf yn Ionawr 2014)	<u>4. Monitro presenoldeb aelodau mewn pwyllgorau / hyfforddiant</u>
Rhoi goddefebau i aelodau	<u>1</u>	Mabwysiadwyd "polisi" ar ganiatáu goddefebau	Adolygu'r drefn ar gyfer goddefebau
		Mabwysiadwyd trefn ar gyfer ystyried ceisiadau am oddefebau	
Ymdrin ag adroddiadau o driwlynlys achos ac unrhyw adroddiadau gan y Swyddog Monitro ar faterion a gyfeiriwyd gan yr Ombwdsmon	<u>1</u>	Mabwysiadwyd trefn ar gyfer cynnal gwrandawiadau	Adolygu'r drefn ar gyfer cynnal gwrandawiadau
		Cynhaliwyd un gwrandawriad ers 2012	
Awdurdodi'r Swyddog Monitro i dalu lwfansau i	<u>Amherth nasol</u>	Ni fu achlysur i dalu lwfans o'r fath	

personau a gynorthwyodd gydag ymchwiliad			
Ymarfer y swyddogaethau uchod mewn perthynas â chynghorau cymuned	<u>3</u>	<p>Cynhaliwyd sesiynau hyfforddi i glercod cynghorau cymuned yn yr hydref 2013</p> <p>Anfonwyd holiadur yn gwneud archwiliad o gofrestrau buddiant cynghorau cymuned</p> <p>Anfonwyd holiadur yn gwneud archwiliad o gofrestrau rhoddion a lletygarwch cynghorau cymuned</p> <p>Anfonir adroddiad blynyddol y Pwyllgor at yr holl gynghorau cymuned</p>	<p>Cyfarfod cynrychiolwyr o'r cynghorau cymuned i drafod sut y gellir cynnal safonau uchel o ymddygiad <u>a thrafod y posibilrwydd o gynnal un cyfarfod yn yr Hydref mewn lleoliad canolog gyda'r cynghorau cymuned</u></p>

6. RHAGLEN WAITH

Cyflwynwyd - adroddiad y Swyddog Monitro yn gofyn am gymeradwyaeth y pwyllgor i raglen waith ddrafft am 2014/15.

PENDERFYNWYD cytuno ar y rhaglen waith a ganlyn:-

30 Mehefin, 2014

- Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau
- Trefn cynnal gwrandawiadau
- Llyfr achosion yr Ombwdsmon
- Honiadau yn erbyn aelodau
- Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru
- Gwe ddarlledu (neu gyfarfod Medi)

29 Medi, 2014

- Adroddiad Blynyddol yr Ombwdsmon
- Adroddiad Blynyddol Panel Dyfarnu Cymru
- Honiadau yn erbyn aelodau
- Cyfarfod cynrychiolwyr cynghorau cymuned a thrafod y posibilrwydd o gynnal un cyfarfod yn yr Hydref gyda'r cynghorau cymuned
- Hyfforddiant

26 Ionawr, 2015

- Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch
- Cofrestr Buddiannau Aelodau Etholedig
- Trefn Datrys Anghydfod Lleol
- Honiadau yn erbyn aelodau
- Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru

- Ethol aelodau newydd

20 Ebrill, 2015

- Cyfarfod Prif Weithredwr a chynrychiolwyr o Grŵp Rheoli'r Cyngor
- Protocol Cyfryngau Cymdeithasol
- Presenoldeb aelodau mewn pwyllgorau a hyfforddiant
- Honiadau yn erbyn aelodau
- Rhaglen waith y Pwyllgor

7. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd er gwybodaeth – adroddiad y Swyddog Monitro ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau ynghyd â chopi o benderfyniad llawn Panel Dyfarnu Cymru ar apêl y Cyngorydd A.M.Jones.

Tynnwyd sylw at y ffaith bod y gŵyn gyntaf ar y rhestr yn nwylo'r Ombwdsmon ers blwyddyn.

Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhaodd y Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith na dderbyniwyd llythyr o ymddiheuriad gan y Cyngorydd Jones. Eglurwyd y byddai methiant i ymddiheuro ynddo'i hun yn dorri'r cod ac y byddai'n bosib' gwneud cŵyn pellach pe digwydd hynny.

PENDERFYNWYD cyfarwyddo'r swyddogion i ddilyn i fyny ar fater yr ymddiheuriad ar ôl i'r Cyngorydd Jones ddychwelyd i'w swydd ac adrodd yn ôl i'r cyfarfod nesaf, ac i'r Cyngor llawn, os na fydd wedi cyflwyno llythyr o ymddiheuriad.

Dechreuodd y cyfarfod am 11.00am a daeth i ben am 1.00pm.